

การพิจารณาจิต

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๒๕ มกราคม ๒๕๕๒

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เวลาคนเขาฟังเทศน์หลงตา แล้วเขาไปบ่นพระอะไรไม่รู้ ขากด ขากด แต่ไม่คิดถึงนะที่คนเทศน์แล้วกิเลสมันติดคือนี่ มันทรมาณแก่ไหนนะ ท่าน ๕๐ กว่าแล้วนะ แล้วพยายามพูดให้ฟัง ไอ้คนฟังก็จะให้มารยาทสวยงามไป พระอะไรไม่รู้ ขากด.. ขากด ..

ขากดแต่มีเสียงออกยังขอดนะ ถ้าขากแล้วเสียงไม่ออกมึงจะตาย ไอ้พวกเรา ไอ้คนที่ฟังมัน ไม่คิดถึงหรือกว่าคนที่พูดลงทุนลงแรงขนาดไหน แต่ที่นี้อย่างพวกเราเสียงปั้งๆ แล้วมาพูด เสียงปั้งๆ เพราะมัน ไม่ได้พูดอะไรเลย เสียงก็ดีสิ แต่พระนี่นะลากซี่โครง มาที่สิบปีแล้ว จะให้เสียงปั้งๆ อย่างพวกเอ็ง มัน ไม่ได้คิดกันนะ

ไอ้คนปากอยากจะได้ แต่ไม่ได้คิด เขามาพูดให้ฟังเยอะไป เวลาใครเขามานินทา หลงตาให้ฟังนะ แหม..มันขุ่นใจนะ แต่เก็บไว้ข้างใน เดียวกลัวไม่ได้ยินนะ ก็พูดมาสิ พูดให้หมด “พระอะไรวะ พูดไปขากด ขากด” มันไม่รู้หรือกว่ามันมาพูดให้ใครฟัง ไอ้เราก็ทนฟังนะ ทนฟังแล้วก็ถามอีก “อ้าวทำไมล่ะ? ทำไม?” ถามหาเหตุผลไป

มารยาทผู้ดีมันก็จริงอยู่ แต่มึงจะหาพระอย่างนี้มึงจะไปหาที่ไหน แล้วตอนนี้ สงสัยมันกรรมกงเกวียนไป ะบบหมดเลย เสียงแหบหมด

เอานี้ก่อนเลย เอาปัญหาาก่อนเลย

ถาม : โยมนี้สมาธิมาประมาณ ๖ ปี ใช้พุทโธบ้าง คุณมบ้าง แต่จิตไม่ค่อยสงบเท่าที่ควร ถ้าไม่ว่างก็จะมีความคิดฟุ้งซ่าน ไปโน้นไปนี่ แต่ก็พยายามปฏิบัติเกือบทุกวัน

เฉยๆ มันเป็นสมาธิเอง ภูโล่ออกไปเลย ไล่ออกจากวัดเลย แล้วก็อ้างไป อ้างบอกว่า “ไม่เชื่อให้ไปฟังเทศน์หลวงตานะ”

เวลาใครอ้างธรรมะนี่จะอ้างหลวงตาทั้งนั้นเลย บอกหลวงตาท่านพูดในธรรมะที่ว่าท่านคูจิต ทีนี้พอบอกว่าคูจิต ท่านก็คูจิต บอกไปฟังสีหลวงตาก็พูด เขาไปฟังเทศน์หลวงตานะ เขาก็บอกเรา “เออจริงหลวงตาพูดนะ”

หลวงตาก็พูดนะ แต่คนมัน โง่ หลวงตาท่านพูดในแง่ลบ!

ท่านบอกเราคูจิตมา แล้วจิตมันเสื่อมไป ๑ ปีกับ ๖ เดือน เพราะเราคูจิต เรากำหนดจิตไว้เฉยๆ กับที่จิต แล้วจิตเราเสื่อมไป ๑ ปีกับ ๖ เดือน แล้วทำอะไรก็เอาขึ้นมาไม่ได้ แล้วท่านก็พิจารณาของท่านเองว่าจะแก้ไขอย่างไร ท่านมาแก้ไข ท่านมาคิดของท่านเอง “เออ สงสัยไม่มีคำบริกรรม” ท่านถึงมากำหนดคำบริกรรม

๓ วันแรกออกแทบระเบิด เพราะมันเคย กำหนดผู้รู้ไว้กับจิตเฉยๆ ท่านกำหนดจิตไว้เฉยๆ ทำสมาธิได้ไหม? ได้ ท่านบอกทำได้นะ เมื่อก่อนท่านทำได้ แล้วพอนานไปนานไป เหมือนเราไม่มีจุดยืน ท่านบอกเหมือนเข็นครกขึ้นภูเขา มันจะคืออยู่วันสองวัน แล้วก็กลิ้งทับเราไปเลย มันจะคืออยู่วันสองวันแล้วก็หายหมด หายหมด.. อย่างนั้นนะ

ท่านบอก ท่านคูจิตมานะ ท่านคูจิตมาแล้วจิตท่านเสื่อมไป ๑ ปีกับ ๖ เดือน ทุกข์มาก แล้วบอกเลยนะ กำหนดแล้วถ้าจิตมันเสื่อมอีกนะ เหมือนกับพระสมัยโบราณเลย พระสมัยโบราณเวลาจิตเสื่อม เขามีคเชือกคอกเลย ท่านบอกถ้าจิตเราเสื่อมอีกที่เราต้องตายอยู่ไม่ได้เลย พอจิตเราเสื่อมอย่างนี้เราต้องตาย พอเราต้องตายปั๊บ คิดคูสติสละชีวิตแล้ว คนมันทุกข์มาก มันก็ต้องมีสติใช่ไหม? ต้องมีความรอบคอบใช่ไหม? เพราะถ้าไม่อย่างนั้นเราตาย เราสละชีวิตเลย

ไปกำหนด พุทฺโธ... พุทฺโธ... พุทฺโธ... อยู่ ๓ วัน ๓ วันแรกท่านบอกออกแทบระเบิด เพราะมันเคยตัว เราปล่อยให้มันอยู่เฉยๆ ปล่อยให้มันสบายๆ เคย สูดท้ายแล้วนะ ท่านบอกกำหนดพุทฺโธ... พุทฺโธ... จนจิตมันสงบได้ ท่านบอก “อ้อ.. มันขาดคำว่าพุทฺโธนี่เอง มันขาดคำบริกรรมนี่เอง”

ถ้ามันมีคำบริกรรมนะ มันมีจุดขึ้นไข่ไหม? อย่างเช่นเรา เรามีบริษัท บริษัทมันผลิตดอกออกผลมาให้เรา ถ้าเรารักขาบริษัท ดอกผลจะออกมาตลอดเวลา ถ้าเราไม่มีบริษัท เหมือนเราถูกรางวัล เราได้รางวัลมา มันต้องมีบริษัทไหม? มันต้องมีธุรกิจหาตั้งค์ไหม? ไม่ต้องไข่ไหม?

เราได้รางวัล เขาตบรางวัลให้ เราได้รางวัลมา มันไม่มีธุรกิจ แต่ถ้าเรามีธุรกิจ เงินจะไหลมาทุกวัน จะมีโอกาสตลอดไป พุทโธนี่คือธุรกิจไง มันมีเหตุมีผล เรากำหนดจิตไว้เฉยๆ มันมีอะไรตอบสนองมัน มันไม่มีอะไรตอบสนองมันนะ แล้วเวลาเสื่อมจะไปแก้กันอย่างไร? มันไม่มีที่มาที่ไป มันหลักลอย แต่ถ้าพุทโธ... พุทโธ... มันมีหลักมันมา

พระแนะนำโยม บอกว่า “ไม่ต้องกำหนดพุทโธ ไม่ต้องทำอะไรเลย เพราะจิตของคนเรานั้นเป็นพุทโธอยู่แล้ว”

ใช่.. ทุกคนจิตเป็นพุทโธอยู่แล้ว แต่พุทโธมันโดนครอบงำด้วยมาร พุทโธมันโดนกิเลสครอบงำอยู่ พุทโธคือชีวิตเราไง แล้วทำไมชีวิตเราจะทุกข์ล่ะ? ทุกข์มันครอบงำชีวิตเราอยู่ พุทโธคือต้นทุน คือจิตของเรา คือพื้นฐานของเรา แต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันปกคลุมเราอยู่

แล้วจะบอกว่าเรามีอยู่แล้วโดยไม่ทำอะไรเลย เราก็แนะนำ “นี่ก็ไม่ต้องทำอะไรเลยไง เข้า..เราก็มีจิต เราเป็นพระอรหันต์แล้ว เพราะเรามีพุทโธ เรามีหัวใจอยู่แล้ว เรามีธาตุรู้อยู่แล้ว เราเป็นพระอรหันต์แล้ว” แล้วมันเป็นไหม? ไม่เป็นหรือ? ไม่เป็นเพราะอะไร? เพราะกิเลสมันครอบงำอยู่

คำว่าของมันมีอยู่ ถ้ามันไม่มีอยู่เราเป็นพระอรหันต์ไม่ได้ พระจะปฏิบัติสิ้นกิเลสไม่ได้ เพราะไม่มีใครเป็นผู้รับผล ตัวจิตเป็นผู้รับผล แต่ตัวจิตตอนนี้มันโดนอวิชชาครอบงำอยู่ ตัวกิเลสตัวมาร เราต้องพยายามต่อสู้ แล้วทำลายมารออกไป

ถ้าทำลายมารออกไป จิตที่มีอยู่แล้วมันก็สะอาด นี่ไงมันถึงเป็นพระอรหันต์ได้ไง ถ้าเราไม่มีจิตกันเลยเราเป็นพระอรหันต์ไม่ได้หรือ? ใครเป็นคนรับผลพระอรหันต์? ใครเป็นคนรับผลนั้น? ก็คือจิตเราไปรับผลนั้น แล้วปัจจุบันนี้จิตเรารับผลนั้นได้ไหม? ไม่ได้ไม่ได้เพราะอะไร? ไม่ได้เพราะมันมีกิเลสนี้ไง แล้วก็บอกว่าไม่ต้องทำอะไรเลย แล้วก็อยู่

เฉยๆ เพราะจิตมันมีพุทธโธอยู่แล้ว จิตมันมีอยู่แล้ว พุทธะมีอยู่แล้ว ไม่ต้องทำอะไรอยู่เฉยๆ จะเป็นสมาธิ สันตินะ มันเป็นไปได้!

พอมันเป็นไปได้ ทีนี้เราจะย้อนกลับมาทีนี้ เมื่อก่อนเรากำหนดพุทธโธ ๖ ปีมันทุกข์ยาก ๖ ปีทำสักแต่ว่าทำ แต่ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ ครูบาอาจารย์คอยเร่งเร้านะ คอยกระตุ้น เห็นไหมพุทธโธนี้เขาบอกว่ากำหนดจิต กำหนดอะไรต่างๆ รู้ว่าว่าง ผิดหมดนะ!

รู้ว่าง จิตคือเรารู้แล้วเราไปรู้อารมณ์ว่าง มันเป็นสมาธิไหม? มันเป็นการสร้างภาพ มันเป็นสัญญา แต่ถ้าพุทธโธ... พุทธโธ... พุทธโธ เราดูในตำราสิ พุทธโธมันอยู่ในหนังสือนะ มันอยู่ในอยู่ในพระไตรปิฎก แล้วคนไปกำหนดพุทธโธขึ้นมา มันถึงเป็นพุทธโธใช่ไหม เราจะบอกว่าพุทธโธใครกำหนด? พุทธโธ จิตกำหนดคนนะ เราต้องนึกพุทธโธ... พุทธโธ... ถึงจะมีกับเราใช่ไหม?

ถ้าเราไม่นึกพุทธโธ พุทธโธอยู่ที่ไหน? พุทธโธมันอยู่ในตำรา แล้วพอจิตกำหนดพุทธโธ จิตเป็นคนกำหนด พุทธโธ... พุทธโธ... พุทธโธ... พุทธโธ... มันจะว่างไม่ว่าง ธรรมดา มันจะคิดฟุ้งซ่านมันคิดของมัน ธรรมชาติของมัน เราคิดถึงพุทธโธ เห็นไหมเป็นคำบริกรรม

พุทธโธ... พุทธโธ... พุทธโธ... พุทธโธ... แล้วพุทธโธมันจะหุดสั้นเข้ามา หุดสั้นเข้ามาจนมันเป็นตัวพุทธโธเอง นี่คือสมาธิ คือตัวมันว่าง ไม่ใช่รู้ว่าง! คนที่รู้ว่างนะ เหมือนเราเห็นภาพ เราไปดูงานของคนอื่นกับเราทำงานเสร็จ คนละเรื่องใช่ไหม? ตัวความคิดคือตัวอาการของใจ ไม่ใช่ใจ

ตัวกำหนดพุทธโธ ธรรมชาติของมันคือความคิด และเราบังคับความคิดให้เป็นพุทธโธ ถ้าธรรมชาติเป็นความคิด มันเป็นเรื่องน้ำ เรื่องน้ำที่จิตมันเป็นธรรมชาติของมัน แล้วเรายังบังคับเรื่องน้ำใหม่ คือให้มันลงร่องน้ำทางตรงนี้ พุทธโธ... พุทธโธ... พุทธโธ... แล้วตาน้ำมันมาจากไหน? ตาน้ำมันมาจากภวาสวะ มาจากจิต คือกำหนดระลึกเจตนาที่ออกไป มันมาจากจิต พุทธโธ... พุทธโธ... ธรรมดาถ้ามันคิดไปมันมีรสชาติใช่ไหม? เอ็งคิดถึงเรื่องเจ็บปวดสิ เอ็งคิดถึงเรื่องที่มันเสียใจ เอ็งจะเสียใจตลอดไป นี่ไงมันก็ออก ใช่ไหม?

ทีนี้คิดพุทโธมันไม่มีรสชาติ มันจืดสนิท มันเป็นธรรม พุทโธ... พุทโธ... พอพุทโธ มันไม่มีรสชาติที่ให้อึดมีความสนใจ ออกไปเกี่ยวกับเรื่องภายนอก พุทโธ... พุทโธ... พลังงานที่มันเอากองใจ เหมือนเราร้อนทราย ทรายจะละเอียดขึ้น ทีนี้พอ พุทโธ... พุทโธ... จิตมันโดนพุทโธ เป็นผนังบังคับไว้ พุทโธมันจะหดสั้นเข้ามาพุทโธ... พุทโธ... พุทโธ... มันลงได้ยาก

ทีนี้กำหนดพุทโธมันยาก ยากเพราะอะไร? ยากเพราะมันเป็นความจริง แต่เวลาเรานึกถึงความคิดของเรา มันง่ายเพราะอะไร? ง่ายเพราะมันเป็นสัญญาอารมณ์ ร่องน้ำเดิมใจ ร่องน้ำเดิมที่จิตมันเคยใช้อยู่ มันก็ไปง่ายใช่ไหม? แต่เรากำหนดพุทโธ... พุทโธ... เราเปลี่ยนร่องน้ำใหม่ เปลี่ยนความคิดใหม่ เปลี่ยนทุกอย่างใหม่ แต่จิตกิเลสไม่ชอบ

พุทโธ... พุทโธ... พุทโธ... พุทโธ... จนกว่ามันจะถึงตัวมันเอง พอถึงตัวมันเองนะ ไม่ใช่ว่างนะ มันพูดไม่ได้ ก็ตัวมันว่าง ก็ตัวมันว่างมันจะพูดอะไร แต่ถ้ารู้ว่าว่าง ผู้รู้คือจิต รู้อารมณ์ว่าง แล้วนักปฏิบัติเดี๋ยวนี้เป็นอย่างนี้หมดเลย “ว่างๆ... ว่างๆ...”

ว่างๆ ใครบอก?

แต่ถ้าเป็นสมาธินะ “ว่างครับ”

“ว่างอย่างไร?”

ถ้าเป็นสมาธิมันจะพูดสมาธิถูก แต่ว่างๆ... ว่างๆ... ก็เหมือนเราทำความสะอาดในห้องเราว่าง ทำความสะอาดห้องสะอาด แต่ตัวเรายืนขวางห้องอยู่แต่ถ้าเป็นอย่างโมฆราช มันเป็นเรื่องของวิปัสสนานะ นี่พูดถึงขั้นเป็นสมาธิเขาเป็นอย่างนี้ เพราะตัวเองมันไม่ว่าง

ทีนี้ขณะกำหนดพุทโธ ทำนี่นะมันไม่จริง ถ้าทำจริงนะพุทโธ... พุทโธ... ตั้งสติไว้ เว้นไว้แต่มันเป็นจรตนิสัย เพราะเรากำหนดพุทโธมาเยอะ ๒ – ๓ ปีแรกกำหนดพุทโธตลอด มันดี แต่ดีแล้วมันก็เสื่อมไป จนเราเองเราก็ท้อใจนะ ท้อใจมาก “ทำไงดี ทำไงดี” เพราะว่าโดยสามัญสำนึก ก็นึกว่าต้องกำหนดพุทโธ ให้จิตสงบ แล้วพิจารณาภายใน

แล้วพิจารณาภายในเราอยู่โพธาราม โพธารามเขามีเก็บศพไร้ญาติ เราไปเก็บศพไร้ญาติ ลอยแม่น้ำแม่กลองใหม่ๆ สดๆ เลย เอาขึ้นไปให้เนาไช้ใหม่ เขาก็รู้ รูดเอากระดูก

เอาเนื้อไปเผาแล้วเอากระดูกไปเก็บ เราก็อยู่ในเหตุการณ์ตลอด เราก็เอาอารมณ์นั้นมาคิด มันก็ตีวันสองวันนะ แหม...จิตใจนี่ตื่นเต็นนะ พอ ๓ - ๔ มันก็จืดอีกแล้ว “แหม...ทำไมเราทำไม่ได้ ทำไมเราไปไหนไม่รอดเลย”

ก็เลยมาใช้ความคิดนี้ ใช้ความคิดมันเลยย้อนกลับมา โยมก็ปฏิบัติโดยคุณธรรม ความรู้สึก คุณกายคุณใจ “โอ้อย่างนี้นะไม่ใช่วิปัสสนา” ใจนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ นี่ยังไม่ใช่ การพิจารณาจิต นี่เป็นการพิจารณาอาการของจิตอยู่ การพิจารณาอาการของจิต การพิจารณาความคิด “ความคิด อารมณ์ ความรู้สึก” อารมณ์ความรู้สึกที่เราพูดเมื่อกี้นี้ ว่าว่างๆ “เรารู้ว่าว่าง”

อันนี้ก็เหมือนกัน “เรารู้ว่าคิด” เรารู้เห็นไหม เราดูกายดูจิต ดูกายใครเป็นคนดู? จิตใครเป็นคนดู เราดูใช่ไหม? ทีนี้พอเรารู้แล้ว “รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร” รูป รส กลิ่น เสียง มันเป็นอาการของใจ แล้วมันก็เป็นบ่วงของมาร แล้วมารก็เอามาล่อ เอารูป รส กลิ่น เสียง เอามาล่อใจ ใจก็ตื่นเต็นก็กินเหยื่อ กินเหยื่อก็คิดไป ก็พุ่งชานไป ก็ทุกข์ไป

ทีนี้เราก็ย้อนกลับ เราก็ดูกาย ดูจิต ดูอารมณ์ อารมณ์ให้โทษนะ นี่ไงหลวงตาพูดซึ่งมากนะ “ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เป็นได้ทั้งสมณะ เป็นได้ทั้งวิปัสสนา” ถ้าจิตใจเราหยาบอยู่ แล้วพิจารณา ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง แล้วมันเป็นสมณะ เพราะมันปล่อยวางเข้ามา มันปล่อยวางอารมณ์ใจ อารมณ์ความรู้สึกมันติดในรูป รส กลิ่น เสียง ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง

ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ถ้าจิตปลุกชนมันเป็นสมณะ แต่ถ้าใครตัดรูปรสกลิ่นเสียงได้แล้ว จิตนี้เป็นกัลยาณปลุกชน ถ้ามันเดิน โสคาปัตติมรรค คือเห็นรูป รส กลิ่น เสียง ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง มันเป็นสมณะ คือจิตปกติ จิตเราจิตสามัญชน เพราะมันเห็นแล้วมันสลดสังเวช มันหดเข้ามาเป็นตัวมันเอง แล้วพอจิตสงบแล้วมันออกไปเห็นผม ขน เล็บ ฟันหนังใหม่ มันจะเป็นวิปัสสนา ผม ขน เล็บ ฟัน หนังเป็นได้ทั้งสมณะ เป็นได้ทั้งวิปัสสนา

แต่อภิธรรมเขาไม่พูดอย่างนี้ เขาพูดว่า “ถ้าสิ่งใดเป็นสมณะ ก็เป็นสมณะไปเลย วิปัสสนาก็วิปัสสนาไปเลย” แต่ถ้าเป็นกรรมฐานนะ “ในสมณะก็มีวิปัสสนา ในวิปัสสนาก็มีสมณะ” ถ้าในวิปัสสนาไม่มีสมาธิมันเป็นวิปัสสนาไม่ได้ เพียงแต่เรามาพูดกันเป็นส

เต็ป แยกแยะให้เห็นการกระทำ แต่ความจริง มันก็เหมือนอาหารในช้อนหนึ่ง มันก็มีรสชาติครบของมัน เพียงแต่คุณภาพของจิตของใครจะสูง แล้วทำได้มากน้อยแค่ไหน

นี่ในการที่ว่า มาดู ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง มาดูกายจิต อันนี้มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เพราะรูป รส กลิ่น เสียงมันทำให้จิตใจเราหวั่นไหว ทำให้จิตใจเราคิด จิตใจเราหวั่นไหวนะ แต่เดิมเราคิดโดยที่เราไม่รู้ตัวนะ เราคิด เรามีความรู้สึก เราไปกับความคิด เราตลอดเลย ความคิดเป็นเรา เราเป็นความคิด เราเป็นความคิดหมดเลย แล้วความคิดเป็นเรานะ สะใจด้วย เราคิดดีคิดชั่ว เราคิดเป็นอารมณ์ความรู้สึกของเรา

แต่พอมีสติเข้ามาแยกแยะ ความคิดไม่ใช่เรา อ้าว ความคิดมันเกิดทำไมล่ะ? ความคิดมันเกิดมันกระชากหัวใจเราไปล่ะ? นี่ไงเหตุที่มันจะเป็นสมณะ เหตุที่มันจะปล่อย เพราะเหตุเห็นทุกข์ เหตุเห็นโทษของมัน คนเห็นโทษถึงจะเห็นคุณนะ ถ้าเห็นโทษแล้วจะเห็นคุณของมันเลยนะ คุณของอารมณ์นี้ ถ้าอารมณ์มันไม่ทำให้เรากระเพื่อม อารมณ์ไม่ทำให้เราโกรธ มันก็เป็นเรา เราก็ไปกับมันซะใหม่ นี่คือโทษของมัน

แต่ถ้าเราไม่มีอารมณ์ความรู้สึกอย่างนี้ เราไม่มีสัญชาตญาณอย่างนี้ เราจะเป็นมนุษย์ได้ไหม? มนุษย์ไม่มีความคิดหรือ? มนุษย์ไม่มีอารมณ์หรือ? มนุษย์มันมี นี่ไง อริยทรัพย์ ของมันมีอยู่ แต่ถ้าจิตสงบแล้วจิตไปเห็น วิปัสสนาเกิดตรงนี้

การศึกษานอกกาย นอกจิต คนๆ นั้นจะสำเร็จไม่ได้ ผู้ที่จะสำเร็จเป็นพระอรหันต์ จิตของเราจะต้องเห็นกายเห็นจิตของเราแล้วจิตที่เห็นกายเห็นจิต มันต้องเป็นอะไร? เห็นไหมตัวที่จิตเห็นนี่คือเนื้อสัมผัส กายคือเปลือกสัมผัส ความคิดเป็นเปลือกสัมผัสนะ ความคิดนี่คือกาย เพราะอะไรนะ? เพราะกายมันคิดไม่ได้ แต่ที่เราคิดเรื่องกาย ค่าของคำว่ากายมาจากไหน? ชั้น ๕ ใจ

ชั้น ๕ ก็รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ชั้น ๕ ไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ชั้น ๕ ชั้น ๕ ไม่ใช่ทุกข์ ทุกข์ไม่ใช่ชั้น ๕ นี่พระโสดาบัน สักกายทิฏฐิ สักกายทิฏฐิถ้าพิจารณาตามทั้งกาย แต่พิจารณาจิต มันทั้งอาการความยึดกาย ชั้น ๕ นี่คือกาย ความคิดนี่คือกาย เพราะความคิดมันให้คำเรื่องกายได้

อย่างเราเห็นใหม่ให้ค่าเลย คำว่ากาย มีคุณค่าขนาดไหน? กายมันมีมากน้อยขนาดไหน? สิ่งที่มีพิจารณาถูกจิตอยู่นี้ มันยังเป็นมันเป็นเรื่องของกาย มันต้องหัดสั้นเข้ามาก่อน คือตัวมันต้องเป็นอิสระก่อน ถ้าตัวมันไม่เป็นอิสระ มันจะเป็นโลกีย์ ปัญญา เราพูดคำนี้เราจะยับยั้งไว้ก่อนนะ

ทุกคนการปฏิบัติเริ่มต้น ทุกคน! เป็นโลกีย์ปัญญาทั้งหมด ไม่มีใครมีโลกุตระปัญญาเลย เพราะการเกิดของเรา สถานะของมนุษย์มันเป็นโลก ความยึดติดของกิเลสมันเป็นโลก ความคิดโดยโลก ฉะนั้นความคิดโดยโลก เกลือจิ้มเกลือใจ เอาจิตแก้จิต เอาสิ่งที่เกิดมาเป็นมนุษย์ แล้วใช้วิปัสสนา ใช้ปัญญาไล่เข้าไป ให้จิตมันสงบเข้ามา แล้วเอาจิตแก้จิต

ฉะนั้นทุกคนที่คิดขึ้นมา ใช้ปัญญาเริ่มต้น เป็นโลกีย์ปัญญาทั้งหมด! ไม่มีใครคิดขึ้นมาเป็นโลกุตระปัญญาเลย ไม่มี! ไม่มี! ในโลกนี้ไม่มี ในโลกนี้ถ้าใครใช้ความคิด จะเป็นโลกีย์ปัญญาทั้งหมด แต่เรารู้จักโลกีย์ปัญญานี้คือจุดสตาร์ท จุดเริ่มต้นที่เราจะทำ

ถ้าเราปฏิเสธตรงนี้ บอกว่าความคิดเป็นเรื่องโลก ความคิดมันเป็นเรื่องความอยาก ความคิดมันเป็นเรื่องกิเลส เราคิดไม่ได้เลย แล้วจะปฏิบัติกันตรงไหน? เราจะเริ่มต้นกันตรงไหน? เราต้องยอมรับความจริงก่อน เราต้องทำความเข้าใจกับความจริงก่อนว่า เริ่มต้นของเรา เราเกิดเป็นมนุษย์นี่อริยทรัพย์ ทรัพย์อันนี้เกิดขึ้นมาด้วยบุญกุศล แล้วความคิดเกิดขึ้นมา อริยทรัพย์ก็เกิดจากมนุษย์นี่ไง

แต่ถ้าไม่มีธรรมะของพระพุทธเจ้า เราจะแยกตรงนี้ไม่ได้ ถ้าเราแยกตรงนี้ได้ เราถึงต้องทำความเข้าใจของใจเข้ามา ถึงใช้ปัญญาไล่เข้าไป พอไล่เข้าไปเห็นใหม่ เช่น เวลาเราโกรธ ไม่พอใจอะไร เราก็จะเห็นความโกรธ ทนความโกรธ ถ้าทำไปแล้วมันเป็นอย่างนี้โดยข้อเท็จจริงเลย เราจะบอกว่าเวลาใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ตามความคิดไป ความคิดโดยธรรมชาติของมัน มันเหมือนพลังงาน มันเกิดดับอยู่แล้ว มันคิดไปถึงที่สุดแล้วมันต้องดับ

แต่เมื่อก่อนมันดับไปโดยที่เราไม่รู้ใจ โกรธจนพอใจ โกรธจนหัวฟัดหัวเหวียงแล้วนะ แล้วมันก็ดับไป ก็ยังไม่รู้นะ เดี่ยวโกรธใหม่ จะรอโกรธรอบ ๒ ใจ เดี่ยวจะโกรธ

ใหม่ แต่ถ้าพอปัญญามันทันไปปั๊บ พอเห็นความโกรธดับ อ้อ... ไม่มีใครทำร้ายเราเลย เราทำร้ายตัวเองนะ เราก็โกรธเองใช่ไหม? เราก็เริ่มคิดเองใช่ไหม? แล้วเราก็โกรธเอง แล้วความโกรธก็จบไป แล้วเราก็จะโกรธใหม่ ใครทำร้ายใคร?

พอมันเห็นโทษนะ สติตามมาละ สติมันจะขึ้นมาเห็นใหม่มันทันความโกรธแล้ว แล้วเวลาเราโกรธไปมันก็จะเป็นอย่างนี้ นี่ไงตามไปเรื่อยๆ ตามไปเรื่อยๆ ทำอย่างนี้ถูก แล้วตามไปเรื่อยๆ พอตามไปเรื่อยๆ ปั๊บบ มันเห็นบ่อยครั้งเข้า ชำนาญเข้า เดียวมันจะขาด

คำว่าขาดนะ “รูปไม่ใช่เรา เราไม่ใช่รูป ความคิดไม่ใช่เรา เราไม่ใช่ความคิด” นี้ กัลยาณบุद्धชนเห็นใหม่ ความคิดไม่ใช่เรา “รูป รส กลิ่น เสียง เป็นปวงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร” มันจะขาดไปเลย! พอขาดไปเลย ความคิดเราจะกุมพลังงานตัวนี้ง่ายขึ้นแล้ว พอกุมพลังงานตัวนี้ง่ายขึ้นแล้ว มันจะนุ่มไปเห็นความคิดใหม่

ถ้าเห็นความคิดนี่นะ มันสะเทือนหัวใจ มันสะเทือนเลย เพราะอะไรรู้ใหม่? เพราะตัวมันเองมันโง่ มันจะเริ่มคิด มันก็ไม่รู้ คิดออกไปแล้วก็ไม่รู้ แต่พอจิตมันสงบนะ มันจะคิด เอ๊ะ! ไปคิดไปหาสามเณรน้อย สามเณรน้อยบอกว่า “ร่างกายนี้เปรียบเหมือนกับจอมปลวก มันมีรูอยู่ ๖ รูให้ปีด ๕ รูนั้น เหลือไว้รู ๑”

ปิดตา จมูก หู ลิ้น ภาย เปิดใจไว้ เขี่ยมันจะออกจากตรงนั้นแหละ เขี่ย! ตัวมารมันจะออกจากตรงนั้น นี่ก็เหมือนกัน พอเราตามเข้าไปเห็นโกรธทุกอย่าง มันโกรธนะ แล้วใครเป็นคนโกรธล่ะ? นี่ไงเราทำร้ายตัวเองไง ปิดหมด ปิดตา จมูก หู ลิ้น ภาย ความคิดที่มันไหลออกมาจากใจ พอมันไหลปั๊บบจับหมับ! อ้อ... เขี่ยตัวใหญ่อยู่ที่นี่

พอจับได้ปั๊บบ วิปัสสนาเกิดแล้ว เรา รู้จักเริ่มต้นแห่งความคิดไง ความคิดมันเกิดมาได้ยังไง? จรวดยิงออกไปจากฐาน ความคิดถ้าไม่มีจุดเริ่มต้น มันจะเริ่มคิดมาจากตรงไหน? ถ้าใครเห็นจุดเริ่มต้นของความคิด เราจะจับตัวความคิดได้ แล้วเราจะแยกแยะได้ แยกแยะไง ความคิดประกอบไปด้วยอะไร? “รูป รส กลิ่น เสียง” “รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ” แยกได้ ถ้าแยกไปจะเป็นวิปัสสนาแล้ว นี่คือการพิจารณาจิต ถ้าแยกอย่างนี้เป็นการพิจารณา

สิ่งที่ภาวนาไปแล้วไม่เป็นวิปัสสนาเพราะความคิดเราบวก ธรรมของพระพุทธเจ้า ถูกต้อง แต่พวกเราจินตนาการกัน ต้องการให้เป็นอย่างที่เราหวัง ต้องการให้เป็นว่า “เรา ปฏิบัติแล้วเป็นมรรคแล้ว ต้องเป็นอย่างนั้นแล้ว เพราะปล่อยวางแล้ว” ทั้งๆ ที่ปล่อยวาง กิเลสมันสวมรอย กิเลสมันบังเงาเนะ บางทีภาวนามันเปลี่ยนมุมมอง เปลี่ยนมุมมองให้ว่างเลย ว่าง... ว่างเพื่ออะไร? ว่างเพื่อรักษาสถานะของกิเลสไว้ มันไม่ได้ว่างโดยสังขธรรม

ถ้าว่างโดยสังขธรรมนะ มันจะเป็นมัชฌิมาปฏิปทา มรรคสามัคคีรวมตัวกัน เหมือนที่บอกว่าวิทยาศาสตร์ไม่มีค่าความสุข ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ ค่าความรู้สึกของ วิทยาศาสตร์ไม่มี ๕๕.๕๕ แต่ถ้าธรรมะนะค่าความรู้สึกของมัน “ปรมัตถธรรม” มันจะ รวมตัวหมดแล้วมันล้างหมดเลย ถ้ามันไม่ล้างหมดเลยนะมันเป็นพระโศดาบันไม่ได้ เป็นสัทธาไม่ได้ เป็นอนาคาไม่ได้ เป็นพระอรหันต์ไม่ได้

ค่าของปรมัตถธรรมจะสะอาดบริสุทธิ์ มรรคสามัคคีรวมตัว พับ! ทำลายหมดเลย ทำลายหมดเลย! สะอาดบริสุทธิ์เลย แต่วิทยาศาสตร์ไม่มี วิทยาศาสตร์ไม่มี วิทยาศาสตร์ ถึงบอกว่าค่าความสุขของวิทยาศาสตร์ไม่มี แต่ค่าความสุขของปรมัตถธรรมมี แล้วทำได้ ด้วย พิสูจน์ได้ ต้องพิสูจน์ขึ้นมา ถ้าทำขึ้นมาแล้วมันไม่เหมือนกัน ทำแบบนี้ถูกต้องแล้ว เพราะแต่ก่อนเรากำหนดพุทโธ พุทโธนี่เป็นพุทธานุสติ

เรากำหนดพุทโธ... พุทโธ... พุทโธ... เหมือนกับเราต้องการความสงบด้วยนาโน เทคโนโลยีนาโน คือจิตพุทโธ... พุทโธ... ให้มันซ้อนกันขึ้นมาจนมันยืนได้ แต่ถ้าเป็น ปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นอีกกรณีหนึ่ง

เราต้องจำไว้เนะ เวลาเราทำงานสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อย่าให้มัวกัน ถ้าพุทโธก็พุทโธไป เลย พุทโธ ไม่ต้องทำอะไรอยู่แล้ว เพราะคำว่าพุทโธคือพุทชะ เราระลึกถึงพุทโธ เราจะ เข้าหาตัวเราเอง พุทโธ... พุทโธ... ไม่ต้องใช้ความคิด พุทโธ... พุทโธ... ไปเลย

แต่ถ้าใช้ความคิด ปล่อยพุทโธเลย มันคนละงานกัน งานมันคนละแผนก งานมัน คนละแขนงกัน แต่หาต้นทุนเหมือนกัน ฉะนั้นถ้าเราใช้ปัญญา เราจะให้ปัญญามันคิดเลย แล้วสติตามความคิด เวลามันคิด สติตามมันไป

พระพุทธเจ้าจะปรินิพพานะ “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด โลกนี้จะไม่ว่างจากพระอรหันต์เลย” เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเห็นใหม่ พิจารณาสังขารความคิด พิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาท สติที่ดีก็คือความไม่ประมาท ถ้าไม่มีประมาทแล้วตามไป ต้องตะครุบได้แน่นอน จับปลายเชือกนะ แล้วปลายเชือกอีกด้าน ๑ ผูกไว้ไว้ เราจับปลายเชือก สวาไปต้องถึงตัวว่าแน่นอน

ความคิดมันเกิดจากไหน? ความคิดมันเกิดมาจากใจ ถ้าเราจับตัวความรู้สึก ความคิดได้แล้วสวาไปจะถึงตัวใจไหม?แน่นอน เพียงแต่เราสวากันไม่ถึง เราไม่สวาไปเอง

ถาม : การเกิดดับ หลวงพ่อบอกเดี๋ยวนี้ ในเมื่ออยู่กับตัวเองมากขึ้น โยมรบกวนให้หลวงพ่อโปรดให้คำแนะนำเพื่อโยมจะได้นำไปปฏิบัติเพื่อให้ถูกต้อง

หลวงพ่อ : นำไปปฏิบัตินี้.. เราพูดไว้อย่างนี้ละ โดยค่าเวลาปฏิบัติ โดยค่าของการสะสมมาเวลาเราพูดถึงการปฏิบัติทุกคน ที่นั่งอยู่ตรงนี้ทุกคนนะ สมมุติโยมที่นั่งนี้ทุกคนเป็นพระอรหันต์หมดเลย เวลาปฏิบัติไปเป็นพระอรหันต์หมดเลย แล้วโยมมาคุยกันเรื่องปฏิบัติจะไม่เหมือนกันเลย แล้วไม่รู้ว่าใครถูกใครผิดนะ แต่ตอบถึงผลถูกนั้นคือถูก

ฉะนั้นจะบอกว่าจะได้นำปฏิบัติต่อ ปฏิบัติต่อ ก็ทำอย่างที่เข้ามาแล้ว ได้ยินใหม่ในเทศน์ของหลวงตา วิฑูหลวงตา เขาถามปัญหา หลวงตาจะบอกถูก ถูกแล้ว แล้วให้ทำอย่างนั้นต่อไป ได้ยินไหม? ได้ยินบ่อยๆ เลย หลวงตาจะบอกว่าถูกแล้ว แล้วให้ทำอย่างนั้นต่อไป

ทำอย่างนั้นต่อไปคือมันจะละเอียดไป เพราะการกระทำของเรา เราต้องการสวาเข้าไปหาตัวจิตใช่ไหม? สวาเข้าไปหาต้นตุนตัวนั้น ฉะนั้นถ้าจิตมันภาวนาถูกต้องแล้วให้ขยันทำ พอขยันทำบ่อย แล้วไม่ต้องไปคาดหมายว่ามันจะเป็นอย่างที่เราเป็นนะ เพราะอย่างที่เราเป็น มันเป็นอดีตมาแล้ว

ในปัจจุบันนี้ถ้าเราทำน้อยกว่านั้น สิ่งที่เป็นอารมณ์ความรู้สึกอาจจะดีกว่านั้นด้วย มันอยู่ที่จังหวะ มันอยู่ที่ปัจจุบันธรรมที่มันจะเกิดขึ้น บางทีมันจะดีกว่านั้นอีก ลึกกว่านั้น

อีก แล้วมีความสุขมากกว่านั้นอีก บางทีสงบเฉยๆ เพราะมันจะไม่เหมือนกัน เรากินอาหาร อาหารจากร้านเดียวกัน แต่รสชาติ บางวันเรากินแล้ววันนี้อาหารรสชาติดีมาก บางวันกินแล้วจืดๆ บางวันกินแล้วพอใจเห็นไหม

จะบอกว่า มันจะคืออย่างที่เราคาดหมายตลอดไปไม่ได้ บางทีมันดีกว่านี้อีก บางทีมันได้เท่านี้ บางทีมันได้น้อยกว่านี้ แต่ผลของมันคือมันปล่อยกิเลสหรือเปล่า? มันปล่อยมัน ปล่อยว่าง มันพอใจไหม? อันนั้นถูกต้อง มันอยู่ที่เราขยันนะ ๑ อยู่ที่เราขยัน เพราะเริ่มต้นนะ อ่าน เราเห็นแล้วว่ามันพัฒนามาจากพุทธโธ ๖ ปี แล้วมาพิจารณาจิต มันดีขึ้นไปแล้ว แล้วเดี๋ยวนี้ทั้งหมด เข้าใจหมด นี่ขนาดเข้าใจนะ เข้าใจขนาดที่ว่ามันเป็นสมณะนะ

เข้าใจคือจิตมันสงบ จิตมันปล่อย พอจิตมันปล่อย มีพื้นฐานแล้วทำไปเรื่อยๆ พอมันสงบมันปล่อยแล้ว เพราะสิ่งที่มีอยู่ใช้ใหม่ เพราะคนไม่ตายต้องคิดตลอดไป แม้แต่พระอรหันต์ยังคิดเลย แต่คิดคิดแบบพระอรหันต์ จิตของพระอรหันต์คือธรรมชาติ ความคิดคือเรื่องโลก เวลาพระอรหันต์จะสื่อกับโลกต้องใช้ความคิด ถ้าไม่ใช้ความคิดจะพูดออกมาได้อย่างไร? ที่พูดมา พูดมาจากอะไร? ถ้าใจไม่สั่งจะเอาอะไรมาพูด? พูดออกมามันเป็นความคิด ที่นี้ความคิด ความคิดที่มันสะอาด

นี่ก็เหมือนกัน พอเราตามความคิดไป ให้มันหยุดไปเรื่อยๆ มันจะสะอาดไปเรื่อยๆ แล้วมันมีอยู่จับให้ได้ จับให้ได้หมายถึงว่า ถ้ามันสงบแล้วใช้ใหม่? สั่งเกตว่าความคิดมาจากไหน? มันเห็นชัดๆ นะ มันพูดออกมาจากใจอย่างไร มันจับได้ชัดเจนเลย เพราะสิ่งที่มันปักอยู่ มันปักอยู่ที่ใจ อุปาทานทิฏฐิความเห็นผิด ตอนนี้อยู่แต่ทิฏฐิเราน่ะผิด สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา สิลัพพตปรามาส

ปากเราเราว่าเราเข้าใจธรรมะกันนะ เราว่าเราเข้าใจ เรารู้ว่ากายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย ปากว่า แต่ใจมันทั้งจริงหรือเปล่า? แล้วพอมันพูดขึ้นมาจากตรงนั้นปั๊บ จับปั๊บ มันเริ่มต้นจากตรงนั้น พอจับปั๊บ เหมือนกับเราตรวจโรคในตัวเอง แล้วเราเห็นเชื้อโรคเราเป็นโรคอะไร เราแก้ตามโรคนั้น ถ้าจับได้ปั๊บนะ เราจับตรงนั้นแยก แยก แยก จะเห็นได้ชัดเจน แยกบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้า

แยกบ่อยครั้งเข้า เริ่มปล่อยละ ปล่อยมันจะว่าง มันจะสะอาดขึ้น การว่างโดยสมาธิกับการว่างโดยปัญญา ธรรมชาติต่างกัน รู้ชัดเจนมาก แล้วเวลามันขาดนะ กิเลสขาดดังแขนขาด ถ้ากิเลสขาดไม่ต้องใครบอกเลยชัดเจนมาก แต่ในปัจจุบันนี้ มีแต่พระอริยบุคคลทั้งนั้นเลยนะ บอกว่าเป็นอย่างไรวะ “ก็ไม่รู้” ไม่รู้เป็นพระอริยบุคคลได้อย่างไร? กูอยากรู้นัก

โยมมาจากบ้านกัน แล้วกินข้าวมาจากบ้านแล้วมาถามหลวงพ่อกว่า “หนูอิมหรือยัง หนูอิมหรือยัง” เออ กูก็แปลกใจ พอตีปวดหัว ไครมาก็ “หลวงพ่อ.. กินข้าวมาอิมหรือยัง อิมหรือยัง” ก็เอ็งกินเองนะมีง แล้วจะมาถามเราได้อย่างไรวะ นี่ก็เหมือนกัน ถ้ามันขาดเหมือนเป็นไปจริงนะ เหมือนเรากินแล้วเรารู้จักอิมรู้จักอะไร แล้วรู้จักว่าทำไมถึงอิม? อิมเพราะเหตุใด? มันรู้เห็นหมด มันละเอียดมากนะ

ยถาภูตัง กิเลสขาด พอขาดไปแล้ว เกิดญาณทัสนะว่ากิเลสขาดแล้ว เวลากิเลสมันขาดปั๊บ เหมือนเราจับไฟอยู่ เราทิ้งไฟไปเลย เรารู้ไหมเราทิ้งไฟไป พอทิ้งไฟเรารู้เลยว่าเราทิ้งไฟ ยถาภูตัง พอทิ้งไฟไปแล้ว ความร้อนมันไม่มีใช่ไหม? อยู่สบายไหม? เกิดญาณทัสนะไง โอ้ มือกูไม่ร้อนแล้วว๊าย ถ่านไม่มีในมือกูแล้ว แล้วยังมาถามเป็นอย่างไร? เป็นอย่างไร? งงนะ เวลาไครมานะ ไครปฏิบัติจะว่าเป็นพระอรหันต์ จะว่างหมด ไม่เป็นอะไรหรอก

ย้อนกลับ มาละกายอย่างไร? ยถาภูตัง ละอย่างไร? ละแล้วอารมณ์ความรู้สึกเป็นอย่างไร? ตอบไม่ได้หรอก! ที่หลวงตาท่านพูดไง “ไม่รู้พูดไม่ได้ ไม่รู้ตอบไม่ได้ ไม่รู้เขียนไม่ได้ แต่ถ้ารู้จริงมันเป็นไป”

ถูกต้อง อย่างนี้ละถูกต้องแล้ว เพียงแต่ว่าถูกต้องแบบที่เราหาต้นทุน แล้วต้องขยันทำไปเรื่อยๆ เพราะในแผ่นนี้เขียนมาก็เห็นแล้ว พุทโธมา ๖ ปี เราทำมา ๖ ปีอยู่แล้ว แล้วนี่ทำมาก็เดือน? แล้วผลมันต่างอย่างไร? ตรงนี้ในการปฏิบัติ วัตถุประสงค์อย่างนี้ ว่าจิตเราพัฒนาไหม? เราทำแล้วดีขึ้นไหม? ไม่ได้ทำอยู่อย่างนั้นไง

คูสิเดินจงกรม ๒๐ ปี ๓๐ ปีก็เดินอยาทางเส้นนี้ ก็เดินอยู่อย่างนั้น แต่ใจมันดีขึ้นไหม? ถ้าใจไม่ดีขึ้นนะ เดินจงกรม ๒๐ ปีมันเป็นไปไม่ได้! เดินจงกรม ๕ วัน ๑๐ วันมันก็

เมื่อแล้ว แล้วเดินเป็นปีๆ ถ้าคนเดินจงกรมอยู่กับที่เป็นปีๆได้ เป็น ๕ ปี ๑๐ ปีอยู่ได้ แสดงว่าหัวใจเขาต้องมีหลัก!

เรานั่งอยู่เฉยๆ เรายังเบื่อเลย แล้วก็นั่งอยู่เฉยๆ ไม่ไปไหนเลย กายนั่งเฉยๆนะแต่ใจมันหมุนนะ ใจมันพัฒนาของ มันสนุกครึกครื้นของมัน มันรื่นเริง มันอาจหาญ มันเดินจงกรมด้วยหัวใจที่ผ่อนคลาย เวลามันเดินไปมันก็เดินไปอย่างนั้น แล้วไอ้คนข้างนอกนะ เออ...เห็นมันเดินไปเดินมา ไม่เห็นทำอะไรเลย มึงก็เห็นแต่กายนะสิ แต่หัวใจเขาไปถึงไหนแล้วมึงรู้ไหม? หัวใจมันไปถึงไหนแล้ว

คนจะทำได้มันต้องมีหลักนะ ไม่อย่างนั้นล่ะเบื่อ นั่งสมาธิเรายังไอ้โห... คอตกละเลยล่ะ แล้วมันนั่งอยู่นั้นทั้งวันๆ แล้วก็นั่งอยู่นั้นไม่ไปไหนเลย มันนั่งได้อย่างไร ไอ้คนนอกก็ “ไอ้ ไอ้ นี่จี้เกียด” มึงไม่รู้ว่าจะเอาจิตให้อยู่กับที่ได้แบบนี้ มันทำยากขนาดไหน ยังดูถูกว่าจี้เกียด กูจะไม่จี้เกียดเหมือนมึง กูจะร่อนเหมือนมึงกูจะเที่ยวทั่วโลกเลยอย่างนั้นได้ ไอ้อยู่เฉยๆ นะมันอยู่ไม่ได้ อยู่เฉยๆ นี่แหละทำยากกว่าไอ้ร่อนไปวันทั้งวันนั่นนะ

ฉะนั้นเดินจงกรม เดินได้เป็นปีๆ ๑๐ ปี ๒๐ ปีเดินได้เพราะอะไร? เพราะใจมันพัฒนาขึ้น มันมีหลักเกณฑ์ของมันขึ้นมันถึงทำได้ ถ้ามันทำได้ขึ้นมา มันวัดผลกันที่นี้ เขาเรียกว่าใจสงบใจเย็น ถ้าใจมันร้อนนะ อย่างเรามีแต่ไฟ อยู่ก็ให้มันเผา เราเหยียบอยู่กับไฟไหวไหม? พองหมดนะสิ ถ้าใจมันเป็นไฟ มันเผาอยู่ตลอดเวลา

มึงจะอยู่ได้อย่างไร? หะไปแล้วมันต้องหาที่อ้างอิง อ้างไปจนได้แหละ เหตุผลมันขึ้นมาเลยเลย ไปเพื่อเหตุนี้ๆ เหตุผล ๑๐๐ เปอร์เซนต์เลย ไปได้หมด เวลามันจะไปนะ เหตุผลมันมาเป็นเล่มเกวียนเลย แต่เอาอยู่หรือเอาไม่อยู่ล่ะ เวลามันพัฒนา พัฒนาอย่างนี้นะ ใจของเรามันจะมีหลักมีเกณฑ์

ไปฟังไว้เฉยๆ มันเป็นสัญญาอารมณ์ มันเป็นกระแส กระแสมันกำลังฮือฮา แล้วมันไม่ใช่ว่ามันฮือฮาธรรมดานะ มันฮือฮาอย่างนี้มากี่รอบแล้ว พอมีอาจารย์ใหม่ๆ ขึ้นมาองค์หนึ่ง ก็มาฮือฮากันรอบหนึ่ง แล้วก็เงาเงาไปแล้วเดี๋ยวก็จะมีรุ่นใหม่ นี่จำเหตุการณ์

อันนี้ไว้นะ แล้วเรายังไม่ตาย เดี่ยวจะมีอย่างนี้อีก จะมีอย่างนี้อีกหลายรอบ เพราะเหมือน การตลาด

คูสิการตลาด ถ้าเราทำกระแส เราทำติดตลาดขึ้นมา มันก็ได้อีกรอบหนึ่ง แล้วพอ มันจืดชืดเดี๋ยวก็ทำตลาดใหม่ ใอันนี้ก็เหมือนกัน พอมีผู้ปฏิบัติใหม่ มันก็มา... แต่มันไม่จริง ถ้ามันมีจริงมันจะมีเหตุมีผล แล้วมันพิสูจน์ได้ มันเป็นไปได้ มันเป็นไปได้นะ ฉะนั้นทุกคนจะมาพูดบ่อย ฟังที่เราพูด กลับไปฟังที่พวกคูจิตอธิบาย เขาบอกเหมือนกัน แต่เราฟัง เราแปลกใจนะ มันคนละเรื่องเลย มันเหมือนกันได้อย่างไร กูก็งงฉิบหาย

สุดท้ายก็สรุปว่า มันเป็นที่วิฤติภาวะ วาสนาของคนเท่านั้น มันรู้ได้เท่านั้น เหมือน เด็ก เราให้เด็กมันเรียนรู้มากเกินไป เด็กมันรับไม่ไหวหรอก เด็กแจกยาคุลท์มันพอใจ เด็กได้ยาคุลท์พอ เออ เอ็งพอได้ยาคุลท์ออกไป เราผู้ใหญ่ต้องคุมกันอย่างนี้ แล้วนี่สังคม เป็นแค่นั้น เชื่อกันได้อย่างไร กูงงมากนะ พอคำพูดออกมา คำพูดที่เขาพูดออกมามันฟ้องหมดแล้ว มันฟ้องหมดเลย ถึงการกระทำว่ามันผิดหมด คำพูดคำเดียนี่นะมันบอกเลย

เหมือนเรา นักวิทยาศาสตร์พูดถึงทฤษฎีผิด เรารู้เลยคนนี่ไม่ใช่วิทยาศาสตร์ นักวิทยาศาสตร์พูดคำผิดอย่างนี้ไม่ได้ นี่นักปฏิบัติ พูดผิดอย่างนี้ แล้วมันพูดออกมา แล้วทำไมสังคมเขาเชื่อได้วะ แสดงว่าวิฤติภาวะสังคมต่ำมาก ต่ำมาก.. ถ้าวิทยาศาสตร์สังคมมี อย่างนี้หลอกไม่ได้ คนอย่างนี้ คำพูดอย่างนี้จะหลอกสังคมไม่ได้ แต่นี่สังคมเชื่อถือกัน มาก มันก็เป็นเวรเป็นกรรมของสัตว์ กรรมของสังคม จะมีอะไรใหม่? จะมีอะไรต่อ? ไม่มีอะไรต่อ เราเอาแค่นี้ เอวัง